

วิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์น ล็อก ตามหลักจริยศาสตร์ The John Locke's Ethical Analysis of Human Rights

¹พระภรณโรจน์ เตชธมโม (ธรรมอนันตพล) ²พระครูวิสุทธิธรรมมงคลบัณฑิต

¹Phrapharanroj Tachatammo (Thamanantapol) ²PhraKhruiWisutthiMongkhobandit

^{1,2}บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2}Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Corresponding author, e-mail: thamanantapol@gmail.com

Received September 4, 2025; Revised December 29, 2025; Accepted: December 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาสิทธิมนุษยชนในทรรศนะของจอห์นล็อก (2) เพื่อศึกษาจริยศาสตร์ในมนุษย์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์นล็อก ตามหลักจริยศาสตร์ ใช้ระเบียบวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของจอห์นล็อก เน้นไปในแนวทางสังคมการเมืองและถูกนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน สิทธิจึงมีสภาพตามธรรมชาติกับตามกฎหมายที่ปรากฏในการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิต่างๆ อันชอบธรรมหรือการถูกละเมิดจากองค์กรของรัฐ สิทธิ เสรีภาพ ภาราตรภาพ การแสดงหาความสุขและการต่อต้านการกดขี่มีอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ทั่วโลก จริยศาสตร์เป็นศาสตร์เกี่ยวกับความประพฤติที่เป็นนิสัยของมนุษย์ โดยศึกษาหาคำตอบใน 3 ประเด็นนี้ คือ (1) อุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต (2) คุณค่าการกระทำของมนุษย์ และ (3) เกณฑ์ตัดสินคุณค่าการกระทำของมนุษย์ พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ศาสนา แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) พุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน คือ ศีล 5 (2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 และ (3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ อริยมรรคมีองค์ 8 ทางแห่งการดับทุกข์ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย รูปแบบสิทธิมนุษยชนของจอห์นล็อก ตามหลักจริยศาสตร์ IVJ คือ (1) Ideal อุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ เชื่อในพระเจ้า เชื่อในกฎหมายยึดปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย (2) Value คุณค่าการกระทำของมนุษย์ คือ ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และ (3) Judging Criteria เกณฑ์ตัดสินคุณค่าการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ กฎของสวรรค์, กฎของประชาชน และ กฎแห่งสากลนิยม

คำสำคัญ: จอห์น ล็อก; จริยศาสตร์; สิทธิมนุษยชน

Abstract

This research article has 3 objectives: (1) to study human rights in John Locke's perspective, (2) to study ethics in humans, and (3) to study the John Locke's

ethical analysis of human rights. The research methodology is document research, studying documents and related research, analyzing and presenting data in the form of descriptive analysis. The research results found that John Locke's concept of human rights and freedom focuses on the socio-political approach and is applied in daily life. Rights are therefore in accordance with nature and law, which appear in expressions of legitimate rights demands or violations by state organizations. Rights, freedom, fraternity, seeking happiness and resisting oppression exist in the consciousness of people all over the world. Ethics is a science about human behavior that is a habit. It studies and finds answers to these 3 issues: (1) ideals or the highest goal of life, (2) the value of human actions, and (3) criteria for judging the value of human actions. Buddhist ethics is a religious ethics, divided into three types: (1) basic Buddhist ethics, namely the five precepts, (2) intermediate Buddhist ethics, namely the Kusala-kammapatha, and (3) high-level Buddhist ethics, namely the Noble Eight-fold Path, the path to the cessation of suffering. The knowledge gained from the research on John Locke's human rights model according to IVJ ethics is (1) Ideals, the highest ideals or goals of life, namely, believing in God, believing in the law. Adhere to the democratic political philosophy (2) Value, the value of human actions, namely human dignity and basic human rights principles, and (3) Judging Criteria, the criteria for judging the value of human actions, namely the law of heaven, the law of the people, and the law of universality.

Keywords: John Locke; Ethics; Human rights

บทนำ

สิทธิมนุษยชน (Human Right) เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายนับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้ง “องค์การสหประชาชาติ” (United Nations) เป็นต้นมา เป็นที่สนใจของนานาชาติทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ ประกอบกับกระแสจากโลกาภิวัตน์ ที่เป็นความประสงค์ของประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นต้องการที่จะได้เห็นประเทศต่างๆ พึ่งปฏิบัติต่อกันในชาติของตนอย่างมีเกียรติและสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั่วโลก (อุดมศักดิ์ สนิทพงษ์, 2550) ในปัญหาของสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นเรื่องยากที่จะชี้ชัดได้ว่าจะต้องมีการปฏิบัติในระดับไหนเพียงใดจึงจะถือว่าเป็นการละเมิดในสิทธิมนุษยชน เพราะเนื่องจากในแต่ละสังคมนั้นต่างก็มีการยึดถือค่านิยมในประเพณีและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันออกไป และความย้อนแย้งจากกระบวนการพัฒนาสิทธิมนุษยชนเอง จึงได้ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และนโยบายของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าไม่สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งรวมถึงในประเทศไทยที่รับเอาอิทธิพลของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนแบบตะวันตกมาใช้ด้วย นอกจากนี้การขาดสภาพบังคับ แม้ในตัวปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (The United Nations Universal Declaration of Human Rights) เองก็ตาม มีผลในการแก้ไขปัญหาลิทธิมนุษยชนอันมีความเป็นด้วยความยากลำบาก

ปัญหาสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของนานาประเทศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมิใช่ปัญหาของสังคมใดหรือประเทศใด แต่เป็นปัญหาของมวลมนุษยชาติที่จะต้องมีการได้รับการแก้ไขร่วมกัน

สิทธิมนุษยชนเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ ซึ่งมนุษย์จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้โดยปราศจากความมีสิทธิมนุษยชน เหตุโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นต่อมวลมนุษยชาติ ความไม่สงบสุขที่เกิดขึ้นในทางสังคมและในทางการเมือง ความรุนแรงในสังคมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ของโลก เป็นมูลเหตุที่ผลักดันในประเทศต่างๆ ได้เข้าร่วมตัวกันเพื่อจัดทำข้อกำหนดในการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานต่างๆ ซึ่งนับได้ว่าเป็นแนวความคิดร่วมกันของประชาชนทุกคน และเป็นแนวคิดของรัฐต่างๆ ทุกรัฐในความปรารถนาให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็น มนุษยชาติ อันเป็นรากฐานของเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรมและความมีสันติภาพในโลก (เสนห์ จามริก, 2545) คำว่า สิทธิ (right) ในทางตะวันตกนั้นเป็นสิ่งที่มีการถกเถียงกันในเชิงปรัชญาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลของความคิดจากนักปรัชญารุ่นก่อนๆ โดยเฉพาะแนวความคิดเรื่องอุดมรัฐ (utopia) และการเมืองการปกครอง ในทรรศนะของจอห์น ล็อก เป็นนักปรัชญา ชาวอังกฤษ ถือว่าเรื่องสิทธินั้นเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ โดยมีแนวความคิดว่า เรื่องสิทธิในแง่ของความเป็นเจ้าของและการครอบครองสิทธิในทรัพย์สินที่อยู่ตามธรรมชาติและสิทธิที่ถือว่าสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือสิทธิในชีวิตของปัจเจกชน ประเด็นนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความหมายอีกทั้งความสำคัญของสิทธิในชีวิต และสิทธิในการที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ รัฐมีเพียงหน้าที่ในการรับใช้ประชาชน สิทธิทางการเมือง (Political right) ทั้งหมดเป็นของประชาชน ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดและถอดถอนรัฐบาลได้ หากรัฐบาลไม่มีความเป็นธรรมและไร้ประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ เพราะรัฐบาลมีหน้าที่ในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะที่ประชาชนเป็นผู้จัดตั้งหรือเป็นเจ้าของรัฐบาลและเป็นผู้รับประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล (Locke, 1969) พร้อมทั้งการได้เข้าไปครอบครองสิทธิของปัจเจกชน (Locke, 1937) การศึกษาวิเคราะห์เรื่องเสรีภาพของจอห์น ล็อก แสดงให้เห็นว่าเรื่องเสรีภาพนี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะนักปรัชญาหลายคนล้วนมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ กล่าวคือหากปราศจากเสรีภาพเสียแล้ว ชีวิตมนุษย์จะมีพื้นที่ตรงไหนให้กับการยืนยันว่าชีวิตมีความสุขสบายอย่างแท้จริง ด้วยว่าหากไม่มีเสรีภาพในชีวิตแล้ว การกล่าวว่าเป็นอยู่แบบนี้หรือเป็นอยู่แบบนั้นแล้วมีความสุขย่อมอาจจะไม่เป็นความจริงก็ได้ เพราะเมื่อพิจารณาอย่างถึงที่สุดแล้ว เสรีภาพล้วนเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งในชีวิตมนุษย์อย่างแน่นอน เช่น การหลุดพ้นจากกิเลสทั้งมวลหรือการเข้าถึงนิพพาน ในทางพุทธปรัชญาจัดว่าเป็นการเข้าถึงเสรีภาพอย่างแท้จริง เพราะชีวิตนี้จะไม่ถูกบงการจากกิเลสทั้งหลายอีกต่อไป

ความสำคัญของสิทธิในทางจริยธรรม เป็นมาตรฐานหรือวิธีการสำหรับการปฏิบัติ เป็นอะไรบางอย่างที่ถูกต้องตรงไปตรงมา ที่มีความยุติธรรมถูกต้องคือเมื่อไรที่ความคิดเรื่องความถูกต้องชอบธรรมได้ถูกพิจารณาในแง่จริยธรรมแล้ว พัฒนาการขั้นต่อไปคือมองจริยธรรมที่เป็นการให้สิทธิบางลักษณะแก่บุคคล เพื่อให้การยอมรับการได้มาซึ่งสิทธิ โดยการมีสิทธิที่ถูกต้องชอบธรรม จากความเชื่อที่ว่าข้าพเจ้าอาจจะกระทำบางสิ่งเพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือตามความเชื่อว่าข้าพเจ้าอาจปฏิบัติบางอย่างเพราะว่าข้าพเจ้ามีสิทธิที่จะทำ ด้วยเหตุนี้ความคิดเกี่ยวกับสิทธิจึงสัมพันธ์กับความคิดใน

เรื่องความชอบธรรมตามเจตนารมณ์ของประชาชน ส่วนความหมายในแนวลบนั้นประชาชนมีเสรีภาพได้ภายใต้อำนาจแห่งรัฐ รัฐไม่อาจมาย่ำยีประชาชนและไม่บังคับประชาชนให้เป็นไปตามใจชอบ แต่จำเป็นต้องวางแนวทางไว้ปฏิบัติร่วมกัน

ในด้านจริยศาสตร์เป็นการศึกษาคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ โดยมีความมุ่งหวังให้มนุษย์ค้นหาคุณค่าที่แท้จริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่ง โดยใช้สติปัญญาและเหตุผลในการแสวงหาสิ่งที่ดีมีคุณค่าที่สุดในชีวิต เพื่อความเจริญก้าวหน้าแห่งตน แต่เพราะชีวิตมนุษย์มิได้ราบเรียบเสมอไป บางครั้งเกิดความขัดแย้งทางคุณค่า (Conflict of Value) การกระทำของมนุษย์ กล่าวคือ เป็นความรู้สึกลองทางที่ขัดแย้งกันจนมนุษย์ไม่สามารถตัดสินใจได้ ในท้ายที่สุดการกระทำต่าง ๆ ในสังคมจึงต้องอาศัยจริยศาสตร์มาเป็นมาตรการตัดสินคุณค่าการกระทำ จริยศาสตร์ในฐานะที่เป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญา ซึ่งจริยศาสตร์นี้ได้ศึกษาถึงคุณค่าแห่งความประพฤติ และคุณค่าแห่งชีวิตมนุษย์ จริยศาสตร์พยายามตอบคำถามที่ว่า ความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด คืออะไร มีมาตรการหรือมาตรฐานอะไรหรือไม่ ที่จะวัดหรือตัดสินว่า การกระทำดี การกระทำชั่ว ความประพฤติดี ความประพฤติชั่ว ความถูก ความผิด และชีวิตที่ดีนั้นเป็นอย่างไร อะไรคือความดีอันสูงสุดของมนุษย์ (Summum Bonum) ควรใช้ชีวิตอย่างไรจึงจะคุ้มค่าของการเกิดมาเป็นมนุษย์ ปัญหาที่จริยศาสตร์ พยายามตอบคำถามอาจแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) ปัญหาเรื่องความมีอยู่ของคุณค่า คือ นักปรัชญาพยายามตอบคำถามที่ว่า ความดีคืออะไร ความดีมีอยู่ในตัวเองหรือเป็นเพียงค่านิยมที่คนสมมติขึ้นมา (2) ปัญหาเรื่องค่าของชีวิต กล่าวคือใช้ชีวิตอย่างไรจึงจะทำให้ชีวิตมีค่าสมกับที่เกิดมาเป็นมนุษย์ จริยศาสตร์กล่าวถึงชีวิตในอุดมคติโดยพยายามให้เหตุผลว่า ทำไมชีวิตเช่นนั้นจึงเป็นแบบที่ดีที่สุด และ (3) ปัญหาเรื่องมาตรฐานการตัดสินว่า อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร นั่นคือ คำถามว่ามีอะไรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าการกระทำนั้นๆ ดีหรือไม่ดี (สำเนียง ยอดคีรี, 2560) สอดคล้องกับแนวทางพุทธจริยศาสตร์ที่เป็นจริยศาสตร์ศาสนา โดยมีฐานคิดจากหลักศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนา ที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนตายตัวเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ถูก ผิด บาป บุญ คุณ โทษต่างๆ ลักษณะของพุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นการใช้เหตุผลแล้วเกิดการยอมรับ หลักความประพฤติตามพุทธจริยศาสตร์นั้นจะผูกไว้กับความเชื่อเรื่อง กฎแห่งกรรม โดยส่งผลทั้งชาตินี้และ/หรือชาติหน้า จุดใหญ่ของพุทธจริยศาสตร์อยู่ภายใต้กรอบของหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งสามารถสรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา (พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์), 2554)

ดังนั้นการปรับเอาแนวคิดสิทธิมนุษยชนของจอห์น ล็อก ที่มีหลักคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตามหลักจริยศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์นล็อก ตามหลักจริยศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในด้านสิทธิมนุษยชนตามหลักจริยศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสิทธิมนุษยชนในทฤษฎีของจอห์น ล็อก
2. เพื่อศึกษาจริยศาสตร์ในมนุษย์
3. เพื่อวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์น ล็อก ตามหลักจริยศาสตร์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. รวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ แนวคิด Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration และ Two Treatises of Government John Locke รวบรวมงานเขียนว่าด้วยหลักจริยศาสตร์และศึกษาแนวคิดจริยศาสตร์ทั่วไปและจริยศาสตร์สิทธิมนุษยชน โดยมุ่งเน้นพุทธจริยศาสตร์ จากเนื้อหาที่บรรจุในพระไตรปิฎก
2. รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ หนังสือ ตำราเอกสารวิชาการ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย
3. วิเคราะห์ข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของจอห์น ล็อกด้วยมุมมองทางจริยศาสตร์
4. เรียบเรียงผลการศึกษาด้วยการพรรณนาวิเคราะห์
5. สรุปข้อมูลทั้งหมดรวบรวมนำเสนอผลงาน ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยในลักษณะวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

1. สิทธิมนุษยชนในทฤษฎีของจอห์น ล็อก ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของจอห์น ล็อก มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาล้วนมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ก็ตามดังที่ใจปรารถนา โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับจิตจำนงของใคร หรือต้องมีใครมาบังคับให้กระทำหรือห้ามการกระทำ และเมื่อมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องมาอยู่ร่วมกัน จึงต้องมีกฎหมายและรัฐขึ้นมาเพื่อที่คนแต่ละคนในสังคม จะได้มีความสุขในการอยู่ร่วมกันและเหตุที่ต้องมีกฎหมายก็เพราะว่าสภาวะธรรมชาติของมนุษย์นั้นมีความบกพร่องมาแต่เดิมอยู่ 3 ประการ คือ (1) ขาดกฎหมายที่เป็นที่ตกลงและยอมรับที่จะใช้ตัดสินข้อพิพาททั้งปวง (2) ขาดผู้พิพากษาที่ทุกคนยอมรับและมีความเป็นกลาง และ (3) ขาดอำนาจที่ค่าประกันและสนับสนุนคำพิพากษาที่ถูกต้องและที่จะจัดให้เป็นไปตามนั้น (สมบัติ อารังธัญญวงศ์, 2546) กฎหมายที่รัฐอันเป็นคณะบุคคลที่ทุกคนในสังคมให้ทำหน้าที่บริหารกิจการมต่างๆ เพื่อสร้างความสุขแก่ทุกคนในสังคมนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ (1) กฎหมายต้องใช้กับคนทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนร่ำรวยหรือคนจน (2) กฎหมายต้องไม่ใช้ตามอำเภอใจและเพื่อการกดขี่ แต่ต้องใช้เพื่อประโยชน์ของประชาชน (3) องค์กฤษฎีบัญญัติต้องไม่ขึ้นภาษีโดยปราศจากความยินยอมของประชาชน และ (4) องค์กฤษฎีบัญญัติ ไม่อาจมอบอำนาจในการจัดทำกฎหมายให้แก่ผู้ใดโดยเฉพาะ แนวคิดเรื่องสิทธิของจอห์น ล็อก เน้นไปในแนวทางสังคมการเมือง และถูกนำมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน สิทธิเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองแม้ว่าบุคคลที่เป็นเจ้าของสิทธิซึ่งได้รับการคุ้มครองจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม สิทธิจึงมีสภาพตามธรรมชาติกับตามกฎหมายที่ปรากฏในการแสดงออกเกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิต่างๆ อันชอบธรรมหรือการถูกละเมิดจากองค์กรของรัฐ สิทธิ เสรีภาพ ภราดรภาพ การแสวงหาความสุขและการต่อต้านการกดขี่มีอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ทั่วโลก เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะหรือกลุ่มชนจำเป็นต้องมีหลักที่ต้องปฏิบัติร่วมกันที่เป็นหลักสากล เช่น ระเบียบ แบบแผน วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมายและศีลธรรม โดยมีสิทธิเป็นจุดเชื่อมโยงของหลักปฏิบัติสากลทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรม

2. จริยศาสตร์ในมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า จริยศาสตร์เป็นศาสตร์เกี่ยวกับความประพฤติที่เป็นนิสัยของมนุษย์ และศึกษาปัญหาที่ว่าด้วย (1) ความดีสูงสุด (Summum Bonum) ของชีวิตมนุษย์คืออะไร (2) เกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไรถูกไม่ถูก ดีไม่ดี ควรไม่ควร คืออะไร (3) สถานภาพของค่าทางศีลธรรม คืออะไร (4) ความยุติธรรม คืออะไร (5) สิทธิและหน้าที่ คืออะไร และ (6) พันธะหรือข้อผูกพัน คืออะไร (Jayatilleke, 1984) เป้าหมายของการศึกษาจริยศาสตร์ คือ พฤติกรรมอันเป็นไปในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวมไปถึงสรรพสิ่งด้วย พฤติกรรมดังกล่าวเน้นที่มนุษย์เท่านั้นเป็นผู้นำไปใช้ อันมีผลต่อทุกสรรพสิ่ง สามารถกำหนดได้เป็น 2 คุณค่า คือ คุณค่าในตัวเอง คุณค่าต่อผู้นำไปปฏิบัติ โดยศึกษาหาคำตอบใน 3 ประเด็นนี้ คือ (1) อุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต (2) คุณค่าการกระทำของมนุษย์ และ (3) เกณฑ์ตัดสินคุณค่าการกระทำของมนุษย์ พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ศาสนา โดยมีฐานคิดจากหลักศีลธรรม เป็นเรื่องการกล่าวถึงแนวทางการกระทำความเป็นสากลของความดี ความชั่ว ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) พุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน คือ ศีล 5 (2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 จากหลักกุศลกรรมบถ 10 นี้ สามารถสังเคราะห์ในการแสดงกรรมทั้ง 3 คือ กายกรรม วาจกรรม และ มโนกรรม และ (3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์โดยสิ้นเชิงเข้าสู่พระนิพพาน (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556) เกณฑ์การตัดสินจริยศาสตร์แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มที่ใช้เจตนา (2) กลุ่มที่ใช้ประโยชน์สุขและ (3) กลุ่มที่มีแนวคิดผสมผสานระหว่างการใช้เจตนาและประโยชน์สุข สำหรับเกณฑ์การตัดสินพุทธจริยศาสตร์นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับพื้นฐาน ระดับชั้นกลาง และระดับชั้นสูง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม ความเหมาะสม และเป้าหมายของการนำไปปฏิบัติ ฉะนั้นในทัศนะพุทธปรัชญาเกณฑ์การตัดสินจริยธรรมจึงต้องมองในมุมกว้างขึ้น นอกจากจะใช้เจตนาการยังประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นแล้ว ต้องมองถึงบริบทสังคมว่าบัณฑิตผู้รู้ดีเตียนยอมรับหรือไม่ ต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือทุกข์ โทษแก่ตนเอง ผู้อื่น และมาตรฐานทางสังคมด้วย

3. สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามหลักจริยศาสตร์ แจกแจงเป็น 3 ประเด็นคือ (1) ตามเกณฑ์อุดมคติทางจริยศาสตร์ ทรศนะจริยธรรมกับการเมืองตามทรศนะของล๊อค คือสังคมที่ดำเนินไปตามหลักเหตุผลคือความร่วมมือร่วมใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม รัฐควรจะให้ความคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินของปัจเจกชนเพื่อความอยู่ดีกินดีกล่าวคือความผาสุกและสันติภาพร่วมกันในรัฐ มี 5 ด้านคือ ด้านรากฐานทางสังคม, รากฐานของกฎหมาย, รากฐานด้านการเมืองการปกครอง, รากฐานการแก้ปัญหาเรื่องของความขัดแย้ง และ รากฐานแห่งการเกิดขึ้นของสิทธิมนุษยชนในยุคปัจจุบัน (Locke, 1969) (2) ตามเกณฑ์คุณค่าทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานประกอบด้วย มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิในตนเอง, มนุษย์เป็นสัตว์สังคม, มนุษย์มีเกียรติภูมิ มีคุณค่าในตนเอง และ มนุษย์ทุกคนพึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ และ (3) ตามเกณฑ์การตัดสินทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วยกฎ 3 อย่าง คือ กฎของสวรรค์, กฎของประชาชน และ กฎแห่งสากลนิยม นอกจากนี้ต้องมีการจัดตั้งสังคมและรัฐบาลขึ้นโดยอาศัยสัญญาประชาคมในการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือกฎหมายที่เป็นระเบียบในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

1. สิทธิมนุษยชนในทรรศนะของจอห์นล๊อค มีแนวคิด ดังนี้ คือ (1) ทรรศนะที่เกิดจากปัจจัยทางศาสนาเป็นพื้นฐาน จอห์นล๊อค มีความเชื่อในคริสต์ศาสนาที่ว่า เมื่อพระเจ้าทรงสร้างโลกและมนุษย์ พระองค์เองได้มอบสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติให้เป็นสมบัติร่วมสำหรับให้มนุษย์ทุกคนได้กินได้ใช้เสมอหน้ากัน (Locke, 1969) ทุกคนเกิดมามีสิทธิทางธรรมชาติเช่นเดียวกัน และประโยชน์ที่จะเกิดจากสติปัญญาก็เท่าเทียมกัน ควรที่จะเสมอภาคระหว่างกัน (GOUGH, 1948) ดังนี้ คือ ความเชื่อที่ว่าคนเรามีสิทธิติดตัวมาตั้งแต่เกิด (Locke, 1969) มนุษย์มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะอ้างความเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน (Locke, 1969) และมนุษย์ทุกคนเป็นเจ้าของแรงงานของตน (GOUGH, 1948) (2) ทรรศนะที่เกิดจากสภาวะธรรมชาติ สามารถรู้อะไรและเข้าใจโลกภายนอกรอบตัวได้ก็โดยการเรียนรู้จากการสังเกตและประสบการณ์ (Locke, 1969) กฎธรรมชาติที่เราได้รู้ได้ด้วยเหตุผลบอกว่าอะไรถูกอะไรผิด ถ้ามีการฝ่าฝืนกฎในสภาวะธรรมชาติจะมีการลงโทษผู้ละเมิดด้วย สำหรับล๊อคเขาได้แบ่งกฎสภาวะธรรมชาติออกมาเป็น 3 กฎ คือ กฎของพระเจ้าหรือกฎทเวะ กฎหมาย และจารีตประเพณีสังคม ดังนั้นในสภาวะธรรมชาติตามทรรศนะของล๊อคมี 2 ลักษณะ (Locke, 1969) คือ ภาวะแห่งเสรีภาพ หมายถึง ทำให้มนุษย์สามารถกระทำในสิ่งที่ตนปรารถนาภายใต้ขอบเขตจำกัดแห่งกฎธรรมชาติ และภาวะแห่งความเท่าเทียมกันของทุกชีวิตที่อาศัยอยู่ ล๊อคให้ทรรศนะว่า คนที่เกิดมาแล้วย่อมมีเสรีภาพที่สมบูรณ์ มีความสุขอย่างไม่จำกัดต่อสิทธิทั้งหลายทั้งปวง ตามกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้อื่นซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโลก (3) ทรรศนะที่เกิดจากปัจจัยทางการเมืองการปกครอง เป็นสิทธิในการจัดทำกฎหมายพร้อมด้วยบทลงโทษถึงชีวิตและโทษที่เบาบางลงไปทั้งหมดสำหรับวางระเบียบควบคุมและสงวนรักษาทรัพย์สินและสิทธิในการใช้พลังของประชาชนเพื่อบริหารให้เป็นไปตามกฎธรรมชาตินั้นๆ เพื่อป้องกันจักรภพให้พ้นจากการประทุษร้ายจากภายนอกและทั้งหมดนี้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมเท่านั้น (Locke, 1969) และ (4) ทรรศนะที่เกิดจากปัจจัยทางการบริหารรัฐ รัฐเกิดขึ้นเพราะให้มนุษย์อยู่ภายใต้กฎหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายก็ไม่มีสิทธิเสรีภาพกฎหมายจึงเป็นหลักประกันแห่งสิทธิเสรีภาพ รัฐเข้ามาเป็นคู่กรณีในพันธสัญญากับประชาชนก็เพื่อที่จะมาควบคุมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพดังกล่าวตามกฎหมาย และถ้ารัฐไม่เคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชนก็เท่ากับรัฐละเมิดพันธสัญญาดังกล่าวและประชาชนสามารถยกเลิกเพิกถอนรัฐได้ (Locke, 1969) ทางการบริหารรัฐ รัฐมี 3 ลักษณะ คือ (1) การสถาปนารัฐบาล ความสงบเรียบร้อยของสังคมจะเกิดขึ้นก็โดยการสถาปนารัฐบาลขึ้นมาซึ่งถือว่าเป็นสัญญาจัดตั้งรัฐบาลขึ้นปกครองสังคมการเมือง (Seliger, 1969), (2) องค์กนิติบัญญัติ มีอำนาจเหนืออำนาจอื่นใดทั้งหมดและเป็นสิ่งที่ละเมิดไม่ได้ เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ถ้าประชาชนไม่ยินยอม เป็นกฏกติกาในการอยู่ร่วมกันในสังคม (Seliger, 1969) และ (3) องค์การบริหาร การใช้อำนาจของฝ่ายบริหารเป็นไปตามกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติบัญญัติขึ้นมา (Seliger, 1969) จุดมุ่งหมายการใช้อำนาจของรัฐ ในทรรศนะของล๊อคได้กล่าวไว้ว่าอำนาจของรัฐนั้นเกิดจากการที่ทุกคนในสังคมนยินยอมให้รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของทุกคนในสังคม ดังนั้น รัฐจึงต้องใช้อำนาจเพื่อป้องกันชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนในรัฐ สอดคล้องกับบทความของมีความสอดคล้องกับในทัศนะของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาเท่าเทียมกัน มนุษย์มีสิทธิบางประการติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดจนกระทั่งถึงแก่ความตายไป สิทธิดังกล่าวได้แก่ สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการมีเสรีภาพ

ของร่างกายและสิทธิในการมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนให้แก่กันได้ ผู้ใดจะกระทำการล่วงละเมิดมิได้ แม้หากผู้ใดกระทำการล่วงละเมิดแล้ว อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือกระทบกระเทือนและเสื่อมเสียต่อสภาพของความเป็นมนุษย์” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2536)

2. จริยศาสตร์ในมนุษย์ เป้าหมายของการศึกษาจริยศาสตร์ คือ พฤติกรรมอันเป็นไปในทางที่ดี เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวมไปถึงสรรพสิ่งด้วย พฤติกรรมดังกล่าวเน้นที่มนุษย์เท่านั้น เป็นผู้นำไปใช้อันมีผลต่อทุกสรรพสิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจอห์น ดิวอี้ เขากล่าวว่า จุดหมายทุกอันเป็นจุดหมายที่มนุษย์ตั้งใจไว้ กล่าวคือจุดหมายไม่ใช่จุดหมายอุดมคติตามแนวคิดของกรีก จุดหมายของดิวอี้จึงมีลักษณะไม่ตายตัว สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และเป็นผลจากการไตร่ตรอง สามารถกำหนดได้เป็น 2 คุณค่า คือ คุณค่าในตัวเอง และ คุณค่าต่อผู้นำไปปฏิบัติ จริยศาสตร์ จึงถือว่าเป็นวิชาที่ว่าด้วยมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์หรือเป็นอุดมการณ์อันสูงสุดที่มนุษย์จะต้องตัดสินใจในการดำเนินชีวิตว่าจะต้องปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมทางจริยศาสตร์ ส่วนมากอิงศาสนาที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นมาตรฐานส่วนหนึ่งในการนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจหรือการตัดสินใจต่างๆ อาจจะเกี่ยวพันกับการเมือง แนวความคิดทางลัทธิต่างๆ เกิดจากอิทธิพลทางธรรมชาติ เป็นต้นวิธีการที่แท้จริงทางจริยศาสตร์ก็คือ การสังเกตพิจารณาความจริงทางพฤติกรรมของมนุษย์อันเป็นปรากฏการณ์ทางศีลธรรม โดยการจัดแบ่งออกเป็นพวกๆ ว่าพฤติกรรมอย่างนี้ดี อย่างนี้ไม่ดี อย่างนี้ทำถูก อย่างนี้ทำผิด ทำอย่างนี้ไม่ควร ทำอย่างนี้ควร โดยมีความดีหรือความชั่วสูงสุดเป็นบรรทัดฐานซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น ไม่อยู่ในวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพราะเป็นเรื่องของคุณธรรม ธรรม หรือศีลธรรม เป็นแม่บท เป็นฐานของทุกอย่าง ต่อจากศีลธรรมก็คือสิ่งที่เรียกว่า จริยธรรม อันได้แก่หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความดีงาม ซึ่งเป็นความจริงที่มนุษย์จะต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ความจริงของมนุษย์ต้องสอดคล้องกับความจริงของธรรมชาติ จึงจะเกิดผลสำเร็จได้ด้วยดี จากนั้นจึงจะมาถึงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบหรือเป็นวิธีปฏิบัติที่จะให้เกิดผลเป็นจริงตามที่มนุษย์ต้องการศีลธรรม คือความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดา เป็นภาวะของธรรมชาติ จริยธรรมคือข้อผูกพันที่โยงศีลธรรมนั้นเข้ากับชีวิตและสังคมมนุษย์ วัฒนธรรม คือรูปแบบการปฏิบัติตามจริยธรรมที่ปรากฏในวิถีชีวิตของสังคมมนุษย์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2538) ส่วนพุทธจริยศาสตร์ที่เป็นจริยศาสตร์ศาสนา โดยมีฐานคิดจากหลักศีลธรรม เป็นเรื่องการกล่าวถึงแนวทางการกระทำความเป็นสากลของความดีความชั่วมนุษย์แต่ละคนนี้สามารถเป็นผู้ควบคุมกรรมของตนเอง ซึ่งมนุษย์สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตามความเหมาะสมของแต่ละคน จึงกลายมาเป็นพุทธจริยศาสตร์ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) พุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐาน คือ ศีล 5 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2556) (2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ กุศลกรรมบถ 10 จากหลักกุศลกรรมบถ 10 นี้สามารถสังเคราะห์ในการแสดงกรรมทั้ง 3 คือ กายกรรม วาจกรรม และ มโนกรรม (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 11 ข้อที่ 347 หน้าที่ 362-363, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) (3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ อริยมรรคมีองค์ 8 เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์โดยสิ้นเชิงเข้าสู่พระนิพพาน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 12 ข้อที่ 135 หน้าที่ 126-128, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพรชัย สิริวิโร ได้วิจัยเรื่อง พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ประเภทอันตวิทยาหรือกรณีธรรม สรุปผลการวิจัยพบว่า พุทธจริยศาสตร์ไม่เป็นทั้งจริยศาสตร์ประเภทอันตวิทยา(teleological ethics) หรือจริยศาสตร์ประเภทกรณีธรรม (Deontological ethics) แต่

พุทธจริยศาสตร์เป็นระบบแนวคิดเชิงปรัชญาที่เชื่อมโยงและโต้แย้งทั้งจริยศาสตร์ประเภทกรณีธรรม ที่ให้ความสำคัญแก่บุคคลเป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งมีทั้งเจตนาของการกระทำ ผลของการกระทำและการปฏิบัติการกระทำนั้นๆ ที่ถึงพร้อมด้วยใจ แต่มิได้ยึดมั่นจนเกิดตัวเราของเรา เพราะพุทธจริยศาสตร์นั้นเป็นปรัชญาอนัตตา (พระมหาพรชัย สิริวิโร, 2559) เกณฑ์การตัดสินจริยศาสตร์แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 5 กลุ่ม (วิทย์ วิศทเวทย์, 2520) คือ (1) กลุ่มที่ใช้เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินจริยศาสตร์แบบเอ็มมานูเอล ค้านท์ (2) กลุ่มที่ใช้ประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินจริยศาสตร์ อยู่ที่ผลที่จะได้ต้องเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์สุขยาวนานกว่า กลุ่มนี้เรียกว่า กลุ่มประโยชน์นิยม (3) เกณฑ์การตัดสินจริยศาสตร์แบบมโนธรรมสมบูรณ์ ถือว่า มนุษย์มีอินทรีย์พิเศษอีกอันหนึ่งที่เป็น เครื่องมือช่วยมนุษย์ให้รู้จักความดี ตัดสินความดีได้ อินทรีย์ช่วยให้มนุษย์ตัดสินชี้ขาดเรื่อง ความถูก ผิด ดี ชั่ว ได้ บางคนเรียกอินทรีย์พิเศษนี้ว่า ปัญญา (4) เกณฑ์การตัดสินจริยศาสตร์แบบสมบูรณ์ หรือสมบูรณ์นิยม คือ สิ่งที่มีอยู่และเป็นอยู่โดยตัวของมันเอง ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาหรือสถานที่ และ (5) เกณฑ์การตัดสินจริยศาสตร์แบบสัมพัทธ์นิยม (Relationism) เชื่อว่า ความดีความชั่วมิได้มีคุณค่าที่ได้อยู่ในตัวเอง แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น คุณค่าทางจริยศาสตร์ หรือความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด เป็นสิ่งสัมพัทธ์คือผันแปรไปตามสภาพการณ์และเวลา สำหรับเกณฑ์การตัดสินพุทธจริยศาสตร์นั้นมีลักษณะคล้ายกับผสมผสานกันระหว่าง เจตนาและหลักประโยชน์นิยมแต่มีความละเอียดลุ่มลึกกว่าเนื่องจากจริยธรรมในทางพุทธศาสนานั้นสามารถแบ่ง ออกได้เป็น 3 ระดับ คือระดับพื้นฐาน ระดับชั้นกลาง และ ระดับชั้นสูง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของสังคม ความเหมาะสม และเป้าหมายของการนำไปปฏิบัติ ฉะนั้นในทัศนะพุทธปรัชญาเกณฑ์การตัดสินจริยธรรมจึงต้องมองในมุมกว้างขึ้น นอกจากจะใช้เจตนา การยังประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นแล้ว ต้องมองถึงบริบทสังคมว่าบัณฑิตผู้รู้ดีเดียนยอมรับหรือไม่ ต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือทุกข์โทษแก่ตนเอง ผู้อื่น และมาตรฐานทางสังคมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์อดิเรก อาทิจจพโล (โลกะนัง) ได้วิจัยเรื่อง “พุทธจริยศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้กับมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น” ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า จริยศาสตร์เกิดขึ้นจากการแสวงหาความจริงว่ามนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างไร เพื่อให้สามารถเลือกการกระทำที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลกระทบแก่ตนเองสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นปรัชญาสาขาหนึ่งที่ว่าด้วยสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ บรรทัดฐาน ความประพฤติ เกณฑ์ตัดสินจริยธรรม และศึกษาถึงความหมายและคุณค่าในเชิงอุดมคติของชีวิต พุทธจริยศาสตร์มีคำสอนเรื่องคุณค่าในตนเองของสิ่งมีชีวิต และ พุทธจริยศาสตร์ตัดสินคุณค่าการกระทำของมนุษย์และสัตว์เท่าเทียมกัน (พระสมุห์อดิเรก อาทิจจพโล (โลกะนัง), 2561)

3. สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามหลักจริยศาสตร์ สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามหลักจริยศาสตร์ จอห์นล๊อคถือว่าสิ่งที่ดีนั้นก่อให้เกิดความพอใจและสิ่งที่ชั่วก่อให้เกิดความเจ็บปวด กฎเกณฑ์ศีลธรรมนั้น เรารู้ได้จากประสบการณ์ แนวความคิดทางจริยศาสตร์ของล๊อคมีรากฐานมาจากประสบการณ์นิยมซึ่งจบลงด้วยความเป็นอัตสุขนิยม จริยธรรมยังมีอิทธิพลต่อผู้ตรากฎหมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และกฎหมายที่ถูกยอมรับกันว่ามีคุณค่าสูงสุดในโลกปัจจุบันคือกฎหมายสิทธิมนุษยชน ในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ คนเราจะต้องแบ่งปันความมีเมตตา กรุณา และ ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ต้องอาศัยซึ่งการประสานหลักสิทธิมนุษยชนสู่จริยธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เรียกว่าสิทธิมนุษยชนในทัศนะพุทธจริยศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิดของโทมัส ฮอบส์ กล่าวไว้ในหนังสือ Form

and power of a common wealth Ecclesiastical and Civil ตอนหนึ่งว่า มีความเชื่อว่าคุณงามความดีเชิงศีลธรรมมีรากฐานมาจากความต้องการความสงบสุขหรือสันติภาพ ซึ่งก็คือกฎของธรรมชาติ นั่นเอง เขากล่าวว่า ความยุติธรรม ความกตัญญูความอ่อนน้อมถ่อมตัว ความเสมอภาพ ความเมตตา คือ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมกับกฎของธรรมชาติที่อาจจะขัดแย้งกัน (Hobbes, 1967) และสอดคล้องกับแนวคิดของแฮลลี ปี คิง ได้กล่าวไว้ในบทความเกี่ยวกับการรับแนวคิดสิทธิมนุษยชนในหมู่ของพระสงฆ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในบทความเรื่องพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม สรุปได้ว่า พระสงฆ์เห็นว่าสิทธิมนุษยชนไปได้กับคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ (1) สิทธิมนุษยชนเชื่อในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ในขณะที่พระพุทธศาสนาเห็นว่า การได้เกิดเป็นมนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวในสังสารวัฏที่สามารถตรัสรู้ได้ (2) สิทธิมนุษยชนสันนิษฐานล่วงหน้าว่าความเท่าเทียมกันของมนุษย์เป็นเรื่องจริงและพระพุทธเจ้าได้ปฏิเสธระบอบวรรณะ (3) ศิล 5 แม้ว่าเน้นเรื่องหน้าที่แต่ก็สะท้อนสิทธิ และ (4) สังคมที่มีเสรีภาพที่มีส่วนในการสนับสนุนความมั่นคงในความเป็นส่วนตัว เสรีภาพทางความคิด เสรีภาพทางศาสนาเสรีภาพทางการรวมกลุ่มล้วนเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในแบบพุทธ (McMahan, 2012)

สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามหลักจริยศาสตร์ แจกแจงเป็น 3 ประเด็นคือ (1) ตามเกณฑ์อุดมคติทางจริยศาสตร์ สังคมที่ดำเนินไปตามหลักเหตุผลคือความร่วมมือร่วมใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลัก เป็นสังคมที่มีสภาพมั่นคง ไม่สับสนและเปลี่ยนแปลง เพราะสังคมการเมืองของล๊อคที่ตั้งอยู่ด้วยกฎแห่งธรรมชาติ ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นที่สุดของสภาวะธรรมชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของโทมัส ฮอบส์ เขากล่าวว่า ความยุติธรรม ความกตัญญูความอ่อนน้อมถ่อมตัว ความเสมอภาพ ความเมตตา คือ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาพร้อมกับกฎของธรรมชาติ (Hobbes, 1967) (2) ตามเกณฑ์คุณค่าทางจริยศาสตร์ สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามเกณฑ์คุณค่าทางจริยศาสตร์ ประกอบด้วย ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และ หลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับบทความของพระสุกรี ียโสโร (ประทุมแสง) และคณะ เรื่อง “สิทธิมนุษยชนในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท” ความตอนหนึ่งว่า สิทธิมนุษยชนก็คือสิทธิแห่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่มีตามธรรมชาติซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด รวมถึงสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข คือ ความมีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ มีไม่ตรีจิต และมีความเมตตาต่อกัน (พระสุกรี ียโสโร (ประทุมแสง) และคณะ, 2564) และ (3) ตามเกณฑ์การตัดสินทางจริยศาสตร์ จอห์นล๊อค กล่าวว่า มาตราการตัดสินความดีความชั่วขึ้นอยู่กับหัวใจของมนุษย์เอง มนุษย์เป็นมาตรการวัดทุกสิ่งทุกอย่าง มนุษย์โดยธรรมชาติมีจริยธรรมใฝ่สันติ มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ชอบใช้เหตุผลในการอยู่ร่วมกันในสังคม มนุษย์มีประสบการณ์การเรียนรู้ในเชิงจริยธรรมตั้งแต่เด็ก และ การประพฤติตามกฎกติกาในสังคมเป็นที่มาของประโยชน์สุขร่วมกัน กฎต่างๆ ในเชิงจริยศาสตร์ตามทรรศนะของล๊อคมี 3 อย่าง คือ กฎของสวรรค์, กฎของประชาชน และกฎแห่งสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของ แฮลลี ปี คิง ได้กล่าวในบทความเรื่องพระพุทธศาสนาเพื่อสังคม (Socially Engaged Buddhism) สรุปว่าพระสงฆ์เห็นว่าสิทธิมนุษยชนไปได้กับคำสอนทางพระพุทธศาสนา ดังนี้ (1) สิทธิมนุษยชนเชื่อในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (2) สิทธิมนุษยชนสันนิษฐานล่วงหน้าว่าความเท่าเทียมกันของมนุษย์เป็นเรื่องจริง (3) ศิล 5 แม้ว่าเน้นเรื่องหน้าที่แต่ก็สะท้อนสิทธิ และ (4) สังคมที่มีเสรีภาพที่มีส่วนในการสนับสนุนความ

มันคงในความเป็นส่วนตัวเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตในแบบพุทธ (McMahan, 2012) ซึ่งเอมมานูเอล ค้านท์ มีทรรศนะในเรื่องนี้ว่า ศีลธรรมเป็นคนละเรื่องกับความสุข การกระทำที่ผิดหลักศีลธรรมแม้จะก่อให้เกิด ประโยชน์สุขแก่มนุษย์มากเพียงใดก็ยังเป็นการกระทำที่เลว ดังนั้น หลักการจึงสำคัญกว่าผลได้ ลัทธิของค้านท์มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเจตจำนง เพราะแนวคิดนี้ถือเอาเจตนาหรือแรงจูงใจเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณค่าทางจริยธรรม (Kant, 1998)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่องสิทธิมนุษยชนของจอห์นล็อคตามหลักจริยศาสตร์ สรุปลได้ในรูปแบบ IVJ คือ (1) Ideal อุดมคติหรือเป้าหมายสูงสุดของชีวิต คือ เชื่อในพระเจ้า เชื่อในกฎหมายยึดปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย (2) Value คุณค่าการกระทำของมนุษย์ คือ ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและ (3) Judging Criteria เกณฑ์ตัดสินคุณค่าการกระทำของมนุษย์ คือกฎของสวรรค์, กฎของประชาชน และกฎแห่งสากลนิยม ดังในแผนภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบสิทธิมนุษยชนของจอห์นล็อคตามหลักจริยศาสตร์ ตามหลักจริยศาสตร์ IVJ

บทสรุป

สิทธิมนุษยชนของจอห์น ล็อคตามเกณฑ์การตัดสินทางจริยศาสตร์ ล็อคมีเกณฑ์การตัดสินว่ามนุษย์เราเรียกความดีว่าเป็นเหตุแห่งสุข และเรียกความชั่วว่าเป็นเหตุแห่งทุกข์ ทุก ๆ คนเรียกหาแต่ความสุข เมื่อทุกคนต้องการความสุข มนุษย์ควรจะจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของตน เกณฑ์การตัดสินด้วยกฎต่างๆ ในเชิงจริยศาสตร์ตามทรรศนะของล็อคมี 3 อย่าง คือ (1) กฎของ

สวรรค์ (2) กฎของประชาชน และ (3) กฎแห่งสากลนิยม นอกจากนี้ยังต้องการจัดตั้งสังคมและรัฐบาลขึ้นโดยอาศัยสัญญาประชาคมในการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือกฎหมายที่เป็นระเบียบในสังคม แต่การตัดสินใจทางจริยศาสตร์ในทางพุทธจริยศาสตร์ การตัดสินใจความประพฤติว่าเป็นความดีเป็นสิ่งที่เรียกว่าจริยธรรมในพุทธศาสนานั้น มีเกณฑ์ตัดสินที่เจตนาว่าเป็นตัวกรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลกานวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อคตามหลักจริยศาสตร์” มีข้อเสนอแนะเป็นเชิงนโยบายที่นำผลการวิจัยไปปรับใช้ในสังคม

1) รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำหลักการว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาปรับใช้ในสังคมให้เหมาะสม และสอดคล้องกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตของคนในชาติ

2) คณะสงฆ์ควรส่งเสริมงานด้านเผยแผ่ โดยเน้นหลักสิทธิมนุษยชนและการนำหลักพุทธจริยศาสตร์ วิเคราะห์สิทธิมนุษยชนของจอห์นล๊อค ตามหลักจริยศาสตร์ศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในสังคมส่วนรวม

3) สังคมจะตระหนักและเห็นคุณค่าของสิทธิมนุษยชนได้ จะต้องมีการรณรงค์ให้เกิดเป็นรูปธรรม ด้านเสรีภาพ เสมอภาค การไม่ใช้ความรุนแรง มีความรักความเมตตาต่อกัน และนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาหลักสิทธิมนุษยชนกับการปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ในทางพระพุทธศาสนา

2) ศึกษาวิเคราะห์หลักศีล 5 ในระบบการเมืองการปกครองของไทยในปัจจุบัน

3) ศึกษาหลักสิทธิมนุษยชนในกลุ่มสังคมนิยมเชิงพุทธจริยศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). *พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาสังคมร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2536). *พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). *วัฒนธรรมไทยสู่ยุคเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2556). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 24). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธรูปของธรรมสภา.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ วันจันทร์). (2554). *การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วิทย์ วิศทเวทย์. (2520). *ปรัชญาทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สมบัติ อารังธัญญวงศ์. (2546). *การเมือง: แนวความคิดและการพัฒนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสนห์ จามริก. (2545). *พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- พระสมุห์อดิเรก อาทิจจพโล (โลกะนัง). (2561). “พุทธจริยศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้กับมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น”. (*ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา*). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
- พระสุกรี ยโสธโร (ประทุมแสง) และคณะ. (2564). “สิทธิมนุษยชนในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท”. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 8(4), 69.
- สำเนียง ยอดศิริ. (2560). จริยศาสตร์ จริยธรรม และคุณธรรม ตามแนวความคิดของนักปรัชญา. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 22(2), 38.
- อุดมศักดิ์ สนิทพงษ์. (2550). *สิทธิมนุษยชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- GOUGH, J. W. (1948). *The Second Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration by John Locke*. London: Basil Blackwell Oxford.
- Hobbes, T. (1967). *Leviathan or the Matter, Formed and power of a common wealth Ecclesiastical and Civil*. edited by Michael Oakeshot with an introduction by Richard S. Peter. New York: Collier Books.
- Jayatileke, K. N. (1984). *Ethics in Buddhist Perspective*. Kandy: BPS.
- Kant, I. (1998). *Groundwork of the Metaphysic of Morals (Translated by Thomas Kingsmill. Abbott) Digireads. com Publishing*. Kindle Edition.
- Locke, J. (1937). *Treatise of Civil Government and A Letter Concerning Toleration*. New York: Appleton Century Company, Inc.
- Locke, J. (1969). *Two Treatises of Government*. New York: Hafner Publishing Company.
- McMahan, D. L. (2012). *Buddhism in the Modern World*. London: Routledge.
- Seliger, M. (1969). *The Liberal politics of John Locke*. London: Unwin Ltd.